

ESÉLYEGYENLŐSÉGI SZAKÉRTŐ SZAKVÉLEMÉNY

Tárgy: Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény szerinti esélyegyenlőségi program véleményezése¹

1. ADATOK

Szakértő neve	FÖLDESI MÓNIKA
Szakértői tevékenység engedélyezésének száma	ESE-0010/2010.
Önkormányzat/társulás pontos megnevezése	SZARVAS VÁROS ÖNKORMÁNYZAT
Önkormányzat/társulás pontos címe	5540 Szarvas, Szabadság u. 25-27.
Kijelölés száma - iktatószám	13213-1/2010-4000/4420
Kijelölés száma	15653/2010-4000/4420

2. ALKALMAZOTT ÉS FIGYELEMBE VETT JOGSZABÁLYOK

1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányáról
1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról
1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól
1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról
1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
362/2004. (XII. 26.) Kormányrendelet az Egyenlő Bánásmód Hatóságról és eljárásának részletes szabályairól

¹ A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjairól szóló 120/2010. (IV. 16.) Korm. rendelet 3. § (3) bekezdése értelmében a szakértő az elfogadott helyi esélyegyenlőségi programot abból a szempontból véleményezi, hogy az alkalmas-e az esélyegyenlőtlenségek csökkentésére.

ESÉLYEGYENLŐSÉGI SZAKÉRTŐ NEVE: FÖLDESI MÓNIKA
SZAKVÉLEMÉNY LEZÁRÁSÁNAK IDŐPONTJA: 2010. DECEMBER 20.

ALÁÍRÁS HELYE:.....
Földesi Mónika

119/2010. (IV. 16.) Korm. rendelet az Országos Esélyegyenlőségi Szakértői Névjegyzékről, az esélyegyenlőségi szakértői tevékenység végzéséről és annak feltételeiről, a szakértő működéséről
120/2010. (IV. 16.) Korm. rendelet a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjairól

3. HELYZETELEMZÉSRE VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK:

Szarvas Város Önkormányzat Települési Esélyegyenlőségi Programjának elkészítését esélyegyenlőségi szakértőként segítettem a Foglalkoztatási és Szociális Hivatal kijelölése alapján.

A település önkormányzatának képviselőtestülete 2010. december 16.-án megtartott ülésén elfogadta az általam készített helyzetelemzést és intézkedési tervjavaslatot: 723/2010.(XII.16.).sz. képviselő-testületi határozat alapján.

A helyzetelemzés elkészítéséhez szükséges adatokat a központilag kiadott adattáblák alapján a helyi önkormányzat szolgáltatta, a hiányzó adatok egy részét a KSH online adatbázisa pótolta.

A Települési Esélyegyenlőségi Program helyzetelemzése részletes módon nem foglalkozik a program szempontjából kiemelt hátrányos helyzetű célcsoportokra vonatkozó közoktatási mutatók elemzésével. Szarvas Város rendelkezik a képviselőtestület által elfogadott Közoktatási Esélyegyenlőségi Helyzetelemzésessel és Programmal, melynek elkészítését közoktatási esélyegyenlőségi szakértő koordinálta.

Szarvas Város Közoktatási Esélyegyenlőségi Helyzetelemzésének aktualizálása és egységes szerkezetbe foglalása Szarvas Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 457/2009. (VIII.27.) sz. határozata alapján megtörtént.

Továbbá rendelkezik **Integrált Városfejlesztési Stratégiával**, melynek részét képezi a település **Anti-szegregációs programja**.

Szarvas Város együttműködik a Körös-szögi Kistérség Többcélú Társulással, mely szervezet több intézmény és szolgáltatás biztosítását átvállalta az esélyegyenlőség célterületein az önkormányzattól, ezen intézmények és szolgáltatások részletes bemutatására sem tér ki a program, mivel ezt a társulás esélyegyenlőségi programja részletezi, amennyiben a jövőben elkészítésre kerül.

A település önkormányzatát a helyi intézkedések meghozatala során az esélyegyenlőség

ESÉLYEGYENLŐSÉGI SZAKÉRTŐ NEVE: FÖLDESI MÓNIKA
SZAKVÉLEMÉNY LEZÁRÁSÁNAK IDŐPONTJA: 2010. DECEMBER 20.

ALÁÍRÁS HELYE:.....*Földesi Mónika*.....

alkalmazásával kapcsolatos attitűd jellemzi a hátrányos helyzetű csoportok szociális, foglalkoztatási, oktatási, egészségügyi, lakhatási körülményeivel kapcsolatosan. Hátrányos megkülönböztetést bizonyító esetek nem merültek fel a programalkotás során.

A célcsoportok esélyegyenlőtlenségét forráshiány, vagy a társadalomban meglévő előítéletek, sztereotípiák okozhatják, azonban az önkormányzat és intézményei elkötelezettek az egyenlő bánásmód mellett, valamint a Képviselő-testület döntései ennek érdekében fogalmazódnak meg.

A PROGRAM KIEMELET CÉLCSOPORTJAI:

3.1.A fogyatékkal élő személyek esélyegyenlőtlenségének csökkentése

A fogyatékos személyekre vonatkozóan az esélyegyenlőségi program helyzetelemzéséhez felhasználható, rendelkezésre álló statisztikai adatok nem biztosítottak lehetőséget arra, hogy pontos képet lehessen alkotni a fogyatékkal élő személyek foglalkoztatási helyzetének, lakhatási, egészségügyi ellátásának átfogó bemutatására. A probléma megoldására az intézkedési tervben feladatként szerepel az intézményi adatgyűjtés és adatszolgáltatás mellett az érintett csoportok érdekvédelmi, kisebbségi képviseletének aktív bevonásával információs partnerség kialakítása arra vonatkozóan, hogy az önkormányzat által működtetett, vagy felügyelt közszolgáltatásokhoz (szociális ellátás, egészségügy, gyermekjólét, közművelődés) való hozzáférés mennyire biztosított a fogyatékkal élő személyek számára, illetve mennyire veszik igénybe azokat.

A közoktatási esélyegyenlőségi program kapcsán azonban teljes körű adatok mutatják a tanköteles korban lévő fogyatékkal élő gyermekek, fiatalok esélyegyenlőségi helyzetének elemzését. Az integrált oktatás a településen megvalósul. A közoktatási szakszolgálati feladatok ellátása helyben történik, a fejlesztő felkészítés kivételével, mely a megyeszékhelyen megoldott. A közoktatási feladatok ellátása megoldott a városban. Az intézmények fenntartása 3 pilléren alapul: társulás, egyház és önkormányzat. Az önkormányzat fenntartásában van: óvodai nevelés, iskolai oktatás, iskolai napközi, alapfokú művészetoktatás.

A *szociális ellátások* igénybevevői között valószínűsíthetően jelen vannak a fogyatékkal élő személyek is, ám a nyilvántartott adatok hiányosságot mutatnak. A szociális szolgáltatások igénybe vételéről csak a közlekedési támogatásra vonatkozó számadat nyújt tájékoztatást arról, hogy a fogyatékkal élők számára megszervezettek és elérhetőek a szociális alapellátások.

A Körös-szögi Kistérségi Többcélú Társulás alap és szakosított szociális szolgáltatásokat lát el. A feladatok ellátását azzal a céllal fogalmazta meg, hogy a kistérség valamennyi lakosának esélyegyenlőséget, azonos szintű feladatellátást tudjon biztosítani, tekintet nélkül arra, hogy az állampolgár a kistérség mely településén él.

Az intézkedési terv alapján, statisztikai adatgyűjtés történik, arra nézve, hogy a fogyatékkal élő személyek milyen mértékben tudnak élni a lehetőséggel a szociális alap és szakszolgáltatások igénybevitelének tekintetében.

A fogyatékkal élő személyek *munkaaktivitására* adat nem állt rendelkezésre.

Az *egészségügyi alapellátás* teljes körűen kiépült, a szakellátáshoz való hozzájutás a településen valósul meg. Az egészségügyi szolgáltatások kliensforgalmáról fogyatékkal élő személyek vonatkozásában, az adatgyűjtés hiánya miatt, nem sikerült elemzésre alkalmas adatokat kapni.

A település népessége a *közszolgáltatásokat* jellemzően helyben éri el.

Az önkormányzat több sikeres pályázatának köszönhetően közintézményei egy részét felújította és *sikeres fizikai akadálymentesítést* hajtott végre. A komplex akadálymentesítés, a fizikai akadálymentesítés kiegészítéseként a tervezett fejlesztések alapján a jövőben megvalósítandó feladatot jelent.

3.2.A nők és férfiak esélyegyenlőtlenségének csökkentése

Nők és férfiak társadalmi egyenlősége elsősorban azonos jogokra vonatkozik az élet minden területén. *A megvalósítandó cél:* rendelkezzen a két nem egyenlő lehetőségekkel a társadalmi és a magánéletben, a munkavállalás területén, a képzésben való részvételben, az előmenetelben, a politikai döntéshozatalban, a gyereknevelésben, a szolgáltatásokhoz való hozzáférésben.

A helyzetelemzéshez nem álltak rendelkezésre korábban gyűjtött reprezentatív adatok, melyek nagy pontossággal megfelelnek a helyi népesség nemek szerinti társadalmi helyzetének, jellemzőinek bemutatására, szerepük elemzésére, a feltételezett hátrányok és az esélyegyenlőtlenségek feltárására.

Az önkormányzat hatókörében, fenntartásában működő közszféra intézményeiben – melyre vonatkozó információk rendelkezésre állnak: oktatás, közigazgatás, közművelődés, szociális és egészségügyi ellátás, valamint a kereskedelem felülreprezentáltak a nők; mintegy 75-80%-ban vannak jelen a 20-25%-nyi férfi részvétel mellett. További adatgyűjtést, vizsgálatot és elemzést igényel, hogy ezeken a területeken milyen minőség jellemzi az esélyegyenlőséget, szükség esetén alkalmazza az előnyben részesítést.

A munkaerő-piacon kiemelten hátrányos helyzetben vannak a 45 év feletti nők a változó képzettségi követelmények, a pályakezdők a szakmai tapasztalat hiánya, a gyesen lévő, illetve a kisgyermekes anyukák a munkából való kiesés miatt, erre nézve az önkormányzat a munkaügyi központ helyi kirendeltségével közösen tanfolyamokat és tréningeket szervez, melyek elősegítik az integrációt és az esélyegyenlőséget.

Hatékonyan működő család és nővédelmi gondozás nyújt segítséget a családtervezés, anya és gyermekvédelmi gondozás területén. Támogatandó példa az - az intézkedés, hogy az önkormányzat magára vállalta a HPV védőoltás költségeit és a településen igény szerint, a 16 évet betöltött lány gyermekek ingyenesen megkaphatják. Ez alapján, fontos dokumentálni, milyen hasonló preventív tevékenységeket végez az önkormányzat, vagy annak intézményei és hosszú távon ennek, milyen hatása van a lakosság egészségügyi állapotára.

A szülői szabadsághoz való jog hozzásegíti a munkavállalókat, hogy összehangolhassák családi és munkahelyi kötelezettségeiket. Az Európai Unió nagyon fontosnak tartja, hogy a nő szabadon választhasson: otthon akar maradni gyermeket nevelni, vagy inkább dolgozni szeretne. A kisgyermekes nők foglalkoztatásának legfontosabb feltétele, hogy legyen megfelelő mennyiségű és minőségű napközbeni gyermekellátó hálózat.

Szarvas Város bölcsődei férőhelyeinek száma 2006-ban 60 főről 67 főre bővült, mely intézkedés mindenképpen indokolt volt, hiszen az előző időszakok során a beíratott gyermekek száma végig felette volt a férőhelyeknek (2007-ben a kihasználtság 135,8%-os volt, mely megegyezett az országos „negatív átlaggal”). Ezen intézkedés elősegítette

ESÉLYEGYENLŐSÉGI SZAKÉRTŐ NEVE: FÖLDESI MÓNIKA
SZAKVÉLEMÉNY LEZÁRÁSÁNAK IDŐPONTJA: 2010. DECEMBER 20.

ALÁÍRÁS HELYE:.....*Földesi Mónika*.....

a női munkavállalók visszatérését a munka-erőpiacra. Az óvodai férőhelyek száma is megfelelő, 90%-os kihasználtsággal működnek átlagban az intézmények, mely számadat megfelel az országos átlagnak.

3.3.A romák esélyegyenlőtlenségének csökkentése

Az előítéletesség megszüntetését részben törvények útján lehet szabályozni, részben pedig a roma népesség bemutatásával kellene elérni. A MEH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály által kiadott Kisebbségi kalauz (2007) szerint a lakosság 1,43% vallotta magát cigány kisebbséghez tartozónak Szarvason. Ennél pontosabb adat a törvényi szabályozások miatt nem áll rendelkezésre. A 2006-2010. között működő Cigány Kisebbségi Önkormányzat állásfoglalása alapján a város lakosságának 10-12%-a roma, amely mintegy 1.800 - 2.000 lakost jelenthet.

A Cigány Kisebbségi Önkormányzat 2010. októberében nem alakult meg a helyi roma közösség belső érdekcsoportjainak ellentétei miatt, ugyanakkor korábban a kisebbségi önkormányzat részvétele a döntéshozatalban és a közügyek irányításában maximálisan biztosított volt. A roma gyermekek esélyegyenlőségének megteremtése érdekében jelentős lépés volt a város Közoktatási Esélyegyenlőségi Helyzetelemzésének elkészítése. Ez által megtörtént a hátrányos helyzetű gyermekek reprezentatív felmérése és erről statisztikai adatgyűjtés kezdeményezése. Az oktatás színvonalának növekedését eredményezi a IPR alapú tanterv bevezetése.

A legfontosabb feladat, hogy a jövőben adatgyűjtés történjen, természetesen önkéntes adatszolgáltatással és az adatvédelmi szabályok maradéktalan betartásával.

Szarvas Város Önkormányzat célja, valamint megvalósítandó feladata a roma lakosság egészségügyi mutatóinak javítása céljából, az önkormányzat az egészségügy dolgozóival közösen felvilágosító kampányokat, szervezett szűréseket szervezzen és adatgyűjtést végezzen a részvételi arányról.

3.4 A mélyszegénységben élők és más hátrányos helyzetű csoportok esélyegyenlőtlenségének csökkentése

Az inaktív keresők állománya az országos átlaghoz hasonlóan a településen is gyarapszik. Foglalkoztatáspolitikai szempontból hátrányos helyzetű csoportok egyre tartósabban szorulnak ki a munkaerőpiacról. Az esélyegyenlőséget segítő pozitív intézkedések azért is szükségesek számukra, mert a csoportok a munkaerőpiacon összetett szemléletbeli hátrányokkal küzdenek.

A közcélú foglalkoztatás megszűnésével az önkormányzat új lehetőségeket kell, hogy keressen a lakosság foglalkoztatásának megőrzése céljából.

A településen a 60 év felettek aránya az összlakosság közel 20%- a. Ennek következményeként megnőtt a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások iránti igény az idősök ellátásra, amit az önkormányzat, illetve a Kistérségi Társulás több típusú intézményi ellátási formában biztosít. Ezen intézmények kihasználtsága folyamatos emelkedést mutat.

A településen egy 25 férőhelyes ápolási központ, krónikus ellátást biztosító fekvőbeteg gyógyintézet működik. Kihasználtsága közel 80%-os, ami az országos 70-90%-os átlagos kihasználtsághoz mérten megfelelő.

4. INTÉZKEDÉSI TERVRE VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK

Az intézkedési terv nem fogalmazott meg azokra a területekre vonatkozó javaslatokat, melyek a közoktatási szegmens érintik, mivel a település Közoktatási Esélyegyenlőségi Helyzetelemzése és Terve az esélyegyenlőtlenségek csökkentésére vonatkozó szükséges intézkedéseket részletesen tartalmazza.

4.1. Az intézkedési tervben meghatározott intézkedések célja

A települési esélyegyenlőségi program készítése során legfőbb problémaként merült fel, hogy az esélyegyenlőség szempontjából kiemelt célcsoportokról nem állt rendelkezésre *helyzetelemzésre alkalmas adatgyűjtés, adatállomány.*

Első lépésként ennek megalapozását, az adatgyűjtés módszerének kidolgozását, a különböző nyilvántartásokban szereplő adatok hozzáféréseinek felderítését, gyűjtését, rendezésének és elemzésének tervét volt szükséges javaslatként megfogalmazni. Csak ez alapozhatja meg a következőkben a hiteles helyzetelemzést, problématerkép

felvázolását és a pozitív változást jelentő elmozdulási intézkedések meghatározását. Különösen érzékeny terület a romákra vonatkozó adatkezelés. Módszertani segítséget igényel, hogy milyen körben és eszközökkel alakítható ki a célcsoport helyzetét, a szolgáltatásokhoz való hozzáférést, a valós igénybevételt bemutatni képes adatállomány.

Az intézkedések egyik legfőbb célja, hogy a lakosság körében társadalmi szemléletváltás induljon el. Az esélyegyenlőség szemléletét megteremtő és javító programok megvalósításának támogatása a cél Szarvas Város Önkormányzat és intézményei részéről. Ennek részét képezi a *hátrányos helyzetű csoportok információhoz való hozzájutásának elősegítése*, mely középtávú intézkedési feladatként jelenik meg a programban.

A hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci helyzetének javítása eredményeként növelni lehet a foglalkoztatottak számát és csökkenteni a szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetbeni ellátások igénybevételét, illetve a későbbiekben szilárd nyugdíjalapot teremthet a településen élők részére.

A fogyatékkal élő személyek számára a *közszolgáltatások akadálymentes elérhetőségének célfeladata* megkívánja, hogy a megvalósult fejlesztések mellett felmérés készüljön az önkormányzat hatáskörében működő intézmények akadálymentesítésének aktuális helyzetéről. A fogyatékkal élő személyek érdekvédelmi szervezeteinek bevonásával szükséges meghatározni a komplex akadálymentesítés folyamatát, a szükséges feladatok ütemezését a forráslehetőségek megjelölésével.

4.2. Az intézkedések esélyegyenlőtlenséget csökkentő hatásai

Az akadálymentesítés megfelelő anyagi forrást igénylő fejlesztés, ezért tervszerű és ütemezett megvalósulással kell ezen a területen számolni. A pályázati lehetőségek is igénylik az előkészítettséget, különösen önerő esetén a helyi források tervezett elosztását. A korábban megvalósult, és folyamatában fejlődő közintézményi akadálymentesítés teljes körűvé válása hosszabb időszakot jelent, amennyiben azt komplex akadálymentesítésként értelmezzük. A felülvizsgálat időpontjáig legalább a fizikai akadálymentesítés teljes körű kialakítása lenne az elérendő cél.

Az adatgyűjtési munka fejlesztése a célterületek esélyegyenlőtlenségeinek feltárását eredményezi, következményes hatással bír a célcsoportokra. A célterületek mentén

ESÉLYEGYENLŐSÉGI SZAKÉRTŐ NEVE: FÖLDESI MÓNIKA
SZAKVÉLEMÉNY LEZÁRÁSÁNAK IDŐPONTJA: 2010. DECEMBER 20.

ALÁÍRÁS HELYE:.....
Földesi Mónika

felmerülő problémák meglétét csökkenti, alapot nyújt regionális és országos adatbázisok összehasonlítására, következtetések levonására, tanulmányok készítésére.

Az esélyegyenlőség szemléletét megeremtő és javító programok megvalósításának támogatása és segítése domináns anyagi forrást nem igényel, de erősíti a társadalmi kohéziót, segíti az együttműködés az intézmények, civil szervezetek és az önkormányzat között.

A hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci helyzetének javítása növeli az esélyegyenlőség lehetőségét, hiszen magába foglalja az oktatásban, képzésben megjelenő sztereotipikus pályaorientáció megelőzésére tett intézkedéseket. A folyamatos forráskutatás eredményeként lehetőség nyílik a munkaerő képzésére, átképzésére, munkahelyteremtésre. Ugyanezen csoport információhoz való jutásának segítése, megerősíti a társadalmi szerepek, ez által eredményes felzárkóztatásra ad lehetőséget az esélyegyenlőség területein belül.

4.3. Az intézkedések mellőzésének indokai

A program intézkedési terve nem fogalmazott meg azokra a területekre vonatkozó javaslatokat, melyek a közoktatási és anti-szegregációs területeket érintik, mivel a település Közoktatási Esélyegyenlőségi Helyzetelemzése és Terve, valamint az Integrált Városfejlesztési Stratégia Anti-szegregációs Programja az esélyegyenlőtlenségek csökkentésére vonatkozó szükséges intézkedéseket részletesen tartalmazza.

5. ÖSSZEGZÉS

Szarvas Város Önkormányzata elkötelezett abban, hogy a meglévő esélyegyenlőtlenségek csökkentésével, lehetséges felszámolásával olyan helyi társadalmat erősítsen, ahol a hátrányos megkülönböztetés jelenléte minimális szintű, működik az esélyegyenlőség és az egyenlő bánásmód a hátrányos helyzetű csoportok számára.

A település esélyegyenlőségi programjait egységben kezelve: a Közoktatási Esélyegyenlőségi Helyzetelemzés és Terv, Szarvas Város Integrált Városfejlesztési

ESÉLYEGYENLŐSÉGI SZAKÉRTŐ NEVE: FÖLDESI MÓNIKA
SZAKVÉLEMÉNY LEZÁRÁSÁNAK IDŐPONTJA: 2010. DECEMBER 20.

ALÁÍRÁS HELYE: *Földesi Mónika*.....

Stratégiája, valamint a jelenleg véleményezett Települési Esélyegyenlőségi Program alkalmas az esélyegyenlőtlenségek kezelésére, intézkedéseiknek komplex együttese olyan irányú változásokat képes generálni, mellyel a meglévő esélyegyenlőtlenségek csökkenthetők, valamint preventív szinten kialakulásuk megelőzhető.

Az intézkedési javaslatok azokra a célterületekre és célcsoportokra vonatkoznak, melynek adatai lehetővé teszik a legteljesebb körű helyzetelemzést. Erre támaszkodva történt a problématerületek kijelölése valamennyi célcsoport és célterület egészére vonatkozóan. A kitűzött feladatok szükségesek és megalapozottak, a határidők megtarthatóak és a felelős megnevezése megtörtént.

A cél elérése érdekében az önkormányzat kooperatív együttműködést kezdeményez a közszolgáltatást nyújtó intézményekkel, a célcsoportok képviselőivel, a civil szervezetekkel, és lehetséges mértékben a gazdasági helyi szereplőkkel.

Kel.: Orosháza, 2010. december 20.

.....*Földesi Mónika*.....

szakértő aláírása